

יוזף רות

תרגום || "שיבתו הביתה של אימרה זישקה" מאת יוזף רות

"עולם מטורף וחסר משמעות! נוטריון בלי מסמכים", רשימה שפירסם הסופר בעיתון "פראגר טאגבלאט" ב-1922. תירגם מגרמנית: עמית קרביץ

אימרה זישקה שב הביתה, אל האלוהים.

זישקה היה נוטריון בעיר רומנית קטנה. מוצאו מהונגריה. במהלך חייו לא פקפק איש בעובדה שאימרה זישקה נולד וחי. לא רק שמעמדו החברתי אישש את עצם קיומו, אלא אף העניק לקיום זה גושפנקה של ממש. אימרה זישקה לא רק שזכה להכרה, אלא להכרה המלווה ביראת כבוד. מכוח משרתו היה ביכולתו לתת תוקף לקיומם של אנשים אחרים, ללידתם, למותם ולצוואתם. הוא השתייך לאותו מנגנון גדול ורב-פנים שבאמצעותו הבריאה מנתבת ומעוותת את ברואיה: הוא השתייך לאדמיניסטרציה; הוא עצמו היה האדמיניסטרציה. לחתימתו היה תוקף מיוחד, מפני ששילמו עבורה. עבודתו היתה סוג של כמורה. ידו הכותבת כמו השתלשלה מזרוע החוק. הנוטריון אימרה זישקה היה החוק שלבש בשר וגוף.

אימרה זישקה גורש. ראו: נוטריון גורש. טירוף אחז ודאי בחוקים, שגרם להם להוביל עצמם למחוזות האבסורד, שהניע אותם לגדוע את עצמם. אף אל אינו רודף את כוהניו חסרי האשמה ומגרש סתם כך את משרתי מקדשו. אימרה זישקה, הנוטריון, הפך להיות חסר מולדת.

עולם מטורף וחסר משמעות! נוטריון בלי מסמכים. לא היתה לו כל מולדת שתוכל להעניק לו אישור וחותרמת. הוא נולד באיזור ההוא, שנפל בחלקה של צ'כוסלובקיה לאחר המלחמה. הסלובקים גרסו: הנוטריון אימרה זישקה הוא הונגרי! וההונגרים גרסו: הנוטריון אימרה זישקה הוא סלובקי. וכך רבו ביניהן הארצות על לידתו. לא מפני שהן היו גאות בבנם, אלא מפני שהן לא רצו לקבלו. אימרה זישקה חלק את גורלו של הומרוס, אבל באופן מהופך. באוויר ובין הגבולות היה תלוי האני הממוסמך של אימרה זישקה, שנע בקוצר רוח עם רגליו המשתוקקות אלי מולדת. מבחינה גופנית היה הנוטריון נוכח, מבחינה אזרחית הוא לא היה קיים. בשום ספר רשמי לא צוין שמו. כך, חסר זכויות וחובות, חסר אישור לקיומו מגורם מוסמך, חי הנוטריון. הוא נשם, אכל ושתה, מכאן שהוא היה. הוא אפילו חשב, משמע שהוא חי, גם במובן פילוסופי. אבל הוא לא קיבל שום דרכון. ומכאן שהוא לא חי.

אימרה זישקה הלך לחדר מלון בפרסבורג¹ ותלה את עצמו. הוא חצה את הגבול היחיד שככל הנראה אינו מצריך דרכון: הגבול שבין ה"כאן" ל"מֵעֵבֶר". לפני כן כתב את צוואתו, צוואה שיכולה היתה להיחתם על ידי נוטריון פג-תוקף. רצונו האחרון של אדם, שברצונותיו הלפני אחרונים כלל לא ניתן היה להבחין, מפני שהם חסרו את הנחת היסוד של כל רצון: קיומו של זה שרוצה. בצוואה יוצאת דופן זו כתב אימרה זישקה: "אני הולך אל העולם האחר, שבו פטרוס לא יבקש לראות את ניירותיי".

* הסופר הידוע יוזף רות (1894-1939) היה גם עיתונאי. אחד העיתונים, שבהם הוא כתב בקביעות מ-1917 ועד 1937, היה העיתון הליברל-דמוקרטי "פראגר טאגבלאט" (Prager Tagblatt), שיצא לאור בפראג. הרשימה "שיבתו הביתה של אימרה זישקה" פורסמה במארס 1922.

* עמית קרביץ הוא מרצה וחוקר בחוג לפילוסופיה באוניברסיטת לודוויג מקסימיליאן במינכן.

¹ Preßburg, עיר הבירה של סלובקיה (כיום ברטיסלאבה).